

FRAMTIDSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 7/2009 rd

Regeringens proposition om statsbudgeten för 2010

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 18 september 2009 en proposition om statsbudgeten för 2010 (RP 138/2009 rd) till finansutskottet för beredning.

Enligt 38 § 3 mom. i riksdagens arbetsordning har framtidsutskottet beslutat avge utlåtande rörande sitt behörighetsområde till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Reima Sutinen, arbets- och näringsministeriet
- programdirektör Jukka Noponen, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
- professor Jouni Koiso-Kanttila, Uleåborgs universitet
- miljöexpert Marja Jallinoja.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Framtidsutskottet koncentrerar sig i sitt utlåtande enbart på en långsiktig utveckling av träbyggnad som vår nationella styrka och framgångsbransch inom exporten.

Skogs- och trävaruindustrins inhemska konkurrenskraft har under senare år försvagats på grund av flera samverkande faktorer. Det är fråga om en bestående omstrukturering. För att kunna svara på utmaningarna behövs det en genomgående omprövning av användningen av skogarna i Finland. Framför allt är det viktigt att identifiera styrkorna och svagheter i produktionen i Finland jämfört med andra länder i världen. Denna slutsats kan dras av det prognos- och utvärderingsprojekt Skog — näring — vatten som framtidsutskottet inledde 2007.

Cellulosa och papper kan knappast vara Finlands skogsindustris dominerande produkter

kring 2030 trots att Finland fortsättningsvis ser ut att ha goda möjligheter att leverera maskiner och anläggningar för cellulosa- och skogsindustrin. Det är särskilt viktigt att utveckla nya framgångsrika produkter som kan ersätta cellulosa och papper och som använder mycket träråvara. Nya produkter förutsätter också en omvärdering i skogsodlingen och drivningen.

Framtidsutskottet anser att man nu särskilt ska satsa på träproduktbranschen och träbyggandet. Denna slutsats motiveras av Finlands högklassiga träråvara och träbyggandets möjligheter i bekämpningen av klimatförändringen. Det har framhållits för framtidsutskottet att av det virke som använts för byggande fungerar 25 % som kollager och att kan 0,7 miljon ton kol kan årligen bindas upp med träbyggnad. Dessutom kräver byggandet av ett hus av trä bara en fjärdedel av den energimängd som behövs för byggnad

de av en motsvarande byggnad av betong eller stål. Cementtillverkningen kan globalt sett jämföras med flygtrafik när det gäller uppkomsten av växthusgaser. Det finns dock anledning att konstatera att Finlands skogar under de senaste åren har fungerat ännu effektivare som kolsänkor i och med att användningen av skogarna varit mindre än skogstillväxten. Årligen har t.o.m. 6,5 miljoner ton koldioxid lagrats på detta sätt.

Flera program har tagits fram för att för att främja träbyggandet och träindustrin. Under åren 2003—2004 bereddes ett omfattande program för ökat träbyggande för 2004—2010 som godkändes av statsrådet den 17 mars 2005. Senast har i samarbete mellan arbets- och näringsministeriet, Skogsindustrin rf, Finlands Sågar rf och Snickeriföretagarna rf tagits fram ett utvecklingsprogram för internationell tillväxt och ett utvecklingsprogram för marknadsföring och internationell affärsverksamhet inom träproduktbranschen. Utvecklingscentralen för teknologi och innovationer Tekes har startat en företagsaccelerator inom skogsbranschen. Trots många program har de verkliga satsningarna på produktutvecklingen inom branschen förblivit små. Av Tekes årliga satsningar på ca 500 miljoner euro har bara en procent eller ca fem miljoner euro gått till utvecklingsprojekt inom träbyggandet och träproduktbranschen. Jord- och skogsbrukministeriet finansierar årligen med blyga 50 000 euro programmet Modern trästad som samordnas av Uleåborgs universitet. Det är positivt att anslaget för finansiering av understöd för företags samprojekt i budgetspropositionen för 2010 kan användas för finansiering av ett internationaliseringsprojekt inom träproduktbranschen och träbyggandet.

Fritidsbostäder och småhus på 1—2 våningar har traditionellt byggts nästan enbart med trästommar i Finland. Finland är ett ledande land i världen speciellt inom timmerbyggande. Timmerbyggandet sysselsätter flera tusen personer i vårt land. Exporten går till över 40 länder och det mest betydande exportmålet är Ryssland med en procentuell andel på 40 %.

Trots att allt mer småhus byggs i trä och Finland har haft framgångar i exporten av timmer-

hus har de många möjligheter som träbyggandet och träproduktbranschen erbjuder inte utnyttjats. I Finland byggs höghus i trä i liten skala. Byggandet av höghus i trä är dominerande inom husbyggnadsbranschen i Förenta Staterna och Kanada och mycket betydande också i t.ex. Skottland och Sverige samt ökar kraftigt i länderna i Mellaneuropa. Till exempel i Frankrike förutsätter byggbestämmelserna att en viss mängd trä används i byggnaden per byggd kvadratmeter. Exporten från Finland har försvårats av de olika byggstandarderna i olika länder. Finland har trots sitt utmärkta trämaterial inte lyckats som möbeltillverkare på samma sätt som Danmark och Norra Italien.

Framtidsutskottet framhåller att det är viktigt att formgivning och design i hela sin omfattning lyfts upp som ett område för finskt specialkunnande i träproduktbranschen.

Världens högsta träbyggnad på nio våningar blev färdig 2008 i London. Det hade planerats att byggnaden ska uppföras i cement men det var förmånligare att bygga i trä. Också Sverige har gjort målmedvetna framsteg i träbyggande. Över 20 procent av nya höghus byggs i trä och träanvändningen ökar. I Sverige har man också börjat tillverka nya träprodukter för träbyggande, t.ex. korslaminerad träskiva för landets egen konsumtion och speciellt för exportmarknaden. Svenskarna utvecklar modernt träbyggande målmedvetet till en framgångsrik exportbransch. Risken finns att Sverige får den största nyttan av träbyggandets exportmöjligheter till Ryssland.

Träbyggandets långsamma avancering i Finland är uppenbarligen ett attitydproblem. Virkeshandeln har dominerats av bolag som använder virke för pappersproduktion. Trots detta har bara 40 % av virke använts för pappersindustrins behov. Höghusbyggandet har dominerats av dem som använder betongelement. Byggande i trä har ansetts vara gammalmodigt och trä som material med dålig hållbarhet. Rätt behandlat kan trä dock hålla som material t.o.m. hundratala år. Trä kan också användas på nya sätt som är innovativa och som förbättrar den estetiska miljön. Använt på ett modernt sätt passar trä bra

som material både för nybyggande och för ombyggnad av hus utan utsläpp.

Byggbestämmelserna ska ändras så att de gynnar träbyggandet. Det har framhållits av framtidsutskottet att man enbart för ombyggnad av hus kunde använda t.o.m. 60 miljoner kvadratmeter fasadelement av trä. Detta skulle förbättra både husens värmeisoleringsförmåga och utseende. Det finns också många möjligheter till ökad användning av trä i husstommarna. I träbyggandet kan lösningarna skraddarsys att motsvara kundens speciella behov. Internet ska utnyttjas så tjänsteleverantörerna och kunderna inom träbyggandet kan lättare hitta varandra.

Framtidsutskottet anser att bristerna i utbildningen inom branschen utgör ett hinder för ökat träbyggande. På alla utbildningsnivåer behövs undervisning där träbyggandets nya möjligheter utgör utgångspunkten för utbildningen. Här finns anledning att ta lärdom särskilt av Sverige och Tyskland där det utexamineras tusentals fackmän specialiserade i träbyggandet. På alla utbildningsnivåer är det brist på folk med kunskaper i träbyggandet och utbildning inom branschen. I Finlands högskolor finns inte någon professur i modernt träbyggande.

Statistikföringen inom byggbranschen ska omedelbart förbättras. Statistik över energiförbrukningen och utsläpp inom byggbranschen görs inte upp på ett sätt som gör miljökonsekvenserna inom olika sektorer jämförbara. Med hjälp av statistik ska man kunna bedöma förutom kostnaderna för olika bygglösningar också deras miljökonsekvenser. Statistik över energiförbrukningen skulle också fungera som stöd i åskådliggörandet av boendets totala kostnader för de boende eftersom uppvärmningen utgör en betydande del av boendets driftkostnader.

Framtidsutskottet anser att det offentliga byggandet ska föregå med exempel i främjandet av träanvändningen. Det skulle också vara motiverat att ställa villkor för den statsstödda bostadsproduktionen för ökad träanvändning. Förutsättningar för ökat träbyggande ska skapas genom planering.

Utlåtande

Framtidsutskottet anför som sitt utlåtande

att finansutskottet beaktar det ovan sagda.

Helsingfors den 16 oktober 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Marja Tiura /saml
vordf. Jyrki Kasvi /gröna
medl. Mikko Alatalo /cent
Marko Asell /sd
Harri Jaskari /saml
Kyösti Karjula /cent

Jouko Laxell /saml
Marjo Matikainen-Kallström /saml
Lyly Rajala /saml
Kimmo Tiilikainen /cent
Pertti Virtanen /saf
Jyrki Yrttiaho /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Paula Tiihonen, special-
rådgivare Osmo Kuusi.